

TKL: Nhân đọc: Mùa xuân bên ấy...

Nhân đọc: Mùa xuân bên ấy... Nói về những giao cảm của Thái Kim Lan Nguyễn văn Lục

Tôi không có cái bề dày quá khứ như một số người bạn của Thái Kim Lan để ngày nay có dịp cùng nhau ôn lại dĩ vãng, nhắc lại những kỷ niệm, những tâm tình, những hoài bão tuổi trẻ. Và ở vào cái tuổi nghiêng, tuổi xế, họ chợt tỉnh như một gập gáp, vì thời gian cho họ chẳng còn bao nhiêu nữa, tìm lại nhau sống lại dĩ vãng tình bạn và ngay cả những tình cảm đầu đời tuổi trẻ hụt hẫng. Những phiêu pha thuở ban đầu chưa kịp kết thành hoa trái nay như những trái chín muộn. Họ ở cái thể thuận lợi hơn tôi khi muốn viết về một người con gái Huế. Cái dĩ vãng làm nên họ thời tuổi trẻ thì nay là cái cớ cho họ tụ lại thời tuổi nghiêng. Tôi chẳng có cái cơ duyên đó, nhưng vẫn mạo muội đưa ra một số nhận xét về bài viết này của Thái Kim Lan. Tôi cũng chẳng cùng một tần số, hay cái cốt Huế thường rất sô vanh (Chauvinisme, để chỉ những người ái quốc cực đoan và quá khích). Sô Vanh theo nghĩa Huế cái gì cũng nhất, cũng ngon, ngay cái dở, nói riết một hồi cũng thành cái hay. Ngôn ngữ thông tục người ta gọi là nói lầy được. Hay nói tán cũng vậy. Trong phê bình văn học, có danh từ chỉ định việc này là cái Kitsch (tạm dịch cái rơm) (1) Sô vanh Hànội đã là một lẽ, nhưng so ra với cái sô vanh Huế thì chả ăn thua gì, mặc dầu Hànội có ngàn năm lịch sử.. Cái vài trăm năm Huế dù chưa đủ tầm cỡ, vẫn muốn vươn lên, thu ráp lại, gom ít, gom nhiều cách này cách khác. Giã dĩ dĩ không thiếu người tự nhận là nhà Huế Học. Đến cứ như thế thì bao giờ sẽ có Hànội học, Lục Châu học? Hãy cứ bỏ ra ngoài một vài tham vọng riêng tư đó đi thì vẫn còn lại vô số Huế khác. Vô số món ăn Huế lấy cay làm trọng, rồi tà áo Huế, cái nếp quần con gái Huế là thẳngng tắp như lưỡi dao cạo, nón Huế nghiêng, giọng con gái Huế, cái liếc trộm của con gái Huế quay 180 độ, tâm tình Huế, địa lý Huế, lịch sử vua chúa Phú Xuân, dòng họ, tinh thần, văn chương Huế, và sô vanh nhất vẫn là con trai Huế. Huế là như thế đấy. Tôi đã viết đôi lần, nay nhắc lại cũng không thừa. Trai gái Huế lớn lên, tầm nhìn ngưỡng vọng tương lai vươn ra khỏi khung trời Huế hẹp, muốn bỏ mà đi.. Nhưng đi rồi thì khắc khoải tìm về. Đủ thứ xa hoa phủ đầy giấc mộng lúc bỏ mà đi vẫn tiếc nuối năm cơm phỉếu mẫu. Đó là cái mâu thuẫn nghịch lý của con người. Đến có thể nói, phải đi xa Huế mới nói về Huế được. Tôi đã chẳng mấy khi được ăn một cọng rau muống Huế xanh ngắt đến đắng, cũng hiếm được ăn một con cá bống kho mặn đến chát miệng và cay xè, tề lưỡi, vôi lùa ba bát cơm vẫn còn suýt xoa. Thêm hai ly nước rau muống. Thiếu những kinh nghiệm trong miếng ăn, miếng uống, trong cái thanh bạch mà đẹp của nếp sống sinh hoạt Huế là thiếu cái nền đấy. Bất lợi như thế, vậy mà tôi đã viết rồi, nay thì viết cho đủ, cho trọn. Trong cuộc rong chơi chữ nghĩa, tôi đã bắt gặp Thái Kim Lan, như một tình cờ định mệnh, chỉ vì tên một bài viết: Phượng trên Trời, Hải Đường dưới đất. Chỉ chừng đó cái tiêu đề, tôi cũng chưa nắm rõ chủ đích của người viết. Nhưng tôi đã tìm thấy một cái gì đó, khác người, họa hiếm. Đó là cái chất người tinh tế, bao dung, trái rộng đã cuốn tôi vào một lộ trình của một số bài viết khác của Thái Kim Lan. Đã hẳn có những bài nghiên cứu chuyên sâu của một giáo sư Triết Đại học. Cái đó tôi không màng tới. Đọc lướt qua để rồi quên. Đã hẳn có những bài nghịch ngợm, vui tếu và sô vanh như bài Đàn ông Huế. Chàng trai xa lạ ấy... Đang là đàn ông lại biến ra chàng trai lúc nào không hay?. Rồi xa lạ ấy? Nghe như có mùi Triết hiện sinh ngửi thấy đâu đây. Theo cái kiểu: Đàn bà, kẻ xa lạ ấy. Nói là xa lạ mà viết có vẻ rạch ròi, chi li, biết từng cái sợi tóc, cái trứng cá tuổi dậy thì, thì xa lạ ở chỗ nào? Đã có đàn ông Huế, chàng trai xa lạ ấy.. Cứ ngồi mà xem thế nào cũng có đáp trả đúng lẽ: Đàn bà Huế, người con gái xa lạ ấy. Có lẽ đây là bài viết dở nhất thì phải? Vậy mà người ta cứ nhao nhao lên. Phần tôi, chỉ để ý và chắt lọc ra những bài có tính chất người. Mới đây, tôi đã đọc bài Mùa xuân bên ấy. Tôi đã bắt gặp lại mình những xúc động lần đầu khi đọc Thái Kim Lan... và đó là cái cớ của bài viết này. Tôi vẫn tự đặt cho mình một đòi hỏi khe khắt là muốn đọc Thái Kim Lan, phải tự đặt mình vào trong tâm thức, vào dòng cảm nghiệm của tác giả. Nếu không chỉ thấy được những bèo bọt, những điều chi li đến tầm thường... Nhưng chính ở chỗ đó mà ta bắt được những giao cảm tinh ròng, trong suốt và trân quý.

1.- Giao cảm với đất trời Ta sống với đất trời như trong một bọc. Từ đó, ta giao cảm với thiên nhiên. Đó là những cảm nghiệm thể lý đầu đời và hiện sinh ai ai cũng đã có lúc trải nghiệm. Chẳng hạn ta cảm nghiệm dầm chân trần trên cát nóng, gió mát mơn chớn da thịt, nước biển len lỏi vào cơ thể như soi mói, tìm tòi. Cái rét căm, cái nóng nung người. CƠn mưa